

RAZSTAVA LJUDSKE UMETNOSTI V TRSTU

Oktober in novembra meseca 1937 leta se je vršila v Trstu razstava ljudske ali, kakor bi mi rajši rekli, narodne umetnosti. Priredil jo je "Dopolavoro" pod predsedstvom pokrajinskega fašističnega tajnika Graziolija. Namen razstave naj bi bil, kakor čitamo v uvodu razstavnega kataloga, prikazati vse, kar tvori dedščino preteklo dobe, torej nekak kompleks tradicij, del in značilnih običajev tržaške pokrajine.

Sam Trst kot trgovsko in industrijsko mesto seveda ne more baš veliko nuditi v tem pogledu, toda da je to malo, kar so lahko zbrali, priča o "ljudski duši Trsta, ki da je bila vedno čisto italijanska".

Bolj kakor sam Trst, je seveda dežela, ki se razteza od Tržiča do Postojne in dol do Milj, ohranila dokaze svojega svojstvenega narodnega življenja. Toda ne razstava ne razstavnega kataloga nista nikjer omenila, da so razstavljeni predmeti: deli hiše, kuhinjsko in poljedelsko orodje, hišna oprema in narodne noše slovenske. Nekam tajinstveno se prikrija pravi narodni značaj tržaške pokrajine. Predsednik tehničnega odbora Dolcetti se je v uvodniku celo spozabil, da je trdil, da so v tržaški okolici bivali nekaj tudi drugojezični narodi. Pa bi se

vendar lahko s kratkim isprehodom prepričal o nasprotnem, da živi še vedno v Trstu samem, po vsej okolici in na bližnjem Krasu in v Postojnsčini samo naš narod in da so Italijani le vojaki, miličniki, karabinjerji, učitelji in drugi, ki so se priselili šele v povojnem času.

Prav tako zavestno je pretvarjala resno Ada Sestan, ko je trdila v članku o krasnih nošah tržaških okolčanov in o tresni obleki okolčanov, da so "mandrjarji" "ladinskega" izvora. Opisuje jih tako: "Pobožno in udano ljudstvo, skromno v hrani, ki je verovalo in veruje še vedno v čarovnice in na njih hudodelen vpliv na ljudi, živali in rastline, in ki si zvečer voščijo lahko noč v Božjem imenu" (!)

Še najboljši je članek Silvija Rutterija ki se jegotovo še pred kratkim pisal Rutar, o "Ljudskem lieu Tržaške pokrajine", daši tudi on nikjer ne pove, da je to ljudstvo slovensko, in poudarja samo italijanski vpliv na arhitekturo cerkva.

Iz vsega tega izhaja dovolj jasno, kaj je bil pravi namen tržaške razstave. Hoteli so tako zbrati v Trstu slovenske narodne noše, slovensko orodje, slovensko hišno opremo in kmetsko arhitekturo ter vse to prikazati kot pristno italijansko. V ta namen so morali prispevati v veliki meri naši ljudje sami. V seznamu oseb, ki so lastnik razstavljenih predmetov, srečamo marsikatero ime ki priča da je lastnik gotovo le s težkim srcem ugodil zahtevi v tak raznarodovalni namen.

Verjetno je tudi, da bodo marsikateri predmet pridržali in ga tako tudi brez pravega pristanka odvzeli dosedanemu lastniku, kakor so to že storili v marsikaterem kraju z narodnimi nošami. Figuriralo bo kot pristno "italijansko narodo blago" v Italiji.

ODLIKOVANI NAŠI ZNANSTVENIKI IN UMETNIKI

V nedeljo, 28. nov. pr. l. se je v Mariboru zaključil umetniški teden. Ob tej priliki so bile razdeljene nagrade najboljšim umetnikom, katerih po večini so bili deležni o-

si rojaki. Tako je dobil prvo nagrado 1.500 Din v glasbi za godalni kvartet v štirih stavkih, prof. Karel Pahor iz Trsta. Drugo nagrado 750 Din je prejel prof. Ubald Vrabeč, tudi iz Trsta, za simbolično pesnivev "Tema in luč".

Prvo nagrado za književnike v znesku 1000 Din je dobil rojak dr. Ivo Šorli iz Tolmina za "Cesto na ravnem".

Od slikarjev je dobil drugo nagrado 1000 Din. prof. Albert Sirk, doma iz Sv. Križa pri Trstu, za sliko "Bakrski zaliv".

Prvo nagrado za igralce je dobila rojakinja Elvira Kraljeva iz Trsta v znesku 1.500 Din. Kraljeva je igrala pri mariborskem gledališču.

Razen druge nagrede za "Tema in luč", je bila prisojena Ubald Vrabeču še nagrada 1.500 Din. za koračnico jadranskih letalcev ter književniku rojaku Radivoju Reharju iz Slapa pri Vipavi, nagrada 1000 Din. za besedilo koračnice jadranskih letalcev.

Ubald Vrabeč in njegova soproga Ema sta nekaj let živela tukaj med nami v Argentini, kjer sta pa morala marsikatero grenko prestopiti. Kljub možnostim, ki sta jo posedala, nista našla dovolj razumevanja med slovensko kolonijo in priseljena sta bila zapustiti Argentino. Preselila sta se v Jugoslavijo, kjer sta sedaj deležna boljše sreče.

RESTAURANT - RECREO "EL CAÑON"

Izvrstna domača hrana, prvovrstno pivo in vino. — Prostor z vrtom, pripravi za svadbe. — Kroglišče.

Postrežba točna.

Se priporoča lastnik

Peter Bassanese

JUAN B. ALBERDI y Gral. PAZ — Buenos Aires

KRATKE VESTI

Beograd 15. januarja. — Ministrski svet je na predlog gradbenega ministra podpisal odlok, s katerim se odobri kredit 2.121.127 din za prameksiranje državne ceste od Naklega do Brezij. Ta dela bo izvršilo gradbeno podjetje "Slograd" iz Ljubljane.

**

Beograd 13. januarja. — Ker je dosedanji glavni tajnik glavnega odbora JRZ senator Smodej radi za poslovnosti funkcijo odložil, je bil imenovan za glavnega tajnika glavnega odbora JRZ minister dr. Miha Krek, ki je danes prevzel vse posle.

**

Zagreb 11. januarja. — Uprava Savske banovine je odobrila 800.000 din za popravilo stolnice. Katedrala je bila zgrajena pred 57 leti ter je pokojni nadškof dr. Anton Bauer določil poseben odbor, ki je pregledal stanje stolnice, ki zahteva nujna popravila. Finančno ministrstvo je kredit odobrilo in bodo spomladaj začeli s popravili.

ODBOR ZA POSTAVITEV SPOMENIKA KRALJU ALEKSANDRU ODSTOPILO

Po smrti Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedimitelja se je v Ljubljani sestal odbor z namenom, da po vsej banovini nabira prispevke za postavitve spomenika pokojnemu vladarju. Akeja je zbrala nad poldrug milijon dinarjev.

Dne 16. decembra 1937 je šest članov navedenega odbora, in sicer predsednik, dva podpredsednika, glavni tajnik, tajnik in en član, podalo ostavko na svoje položaje v roke gospoda bana. Ker tako okrnjeni odbor ne more poslovati in da bi se uspehi rodoljubnega in vsega priznanja vrednega dela dosedanjih funkcionarjev zavarovali ter se se njihova akcija uspešno nadaljevala in končala, je gospod ban poveril akcijo za postavitve spomenika Viteškemu Kralju Aleksandru I.

Zedimitelju v obsegu, v katerem jo je doslej vršil odbor, gospodu dr. Steletu Francu, izrednemu univerzitetnemu profesorju v Ljubljani, kot upravitelju. Za svetovalec pa so bili imenovani gospodje: Zupančič Oton, upravnik Narodnega gledališča v Ljubljani, dr. Meršol Valentin, predsednik zdravniške zbornice v Ljubljani, dr. Egon Stare, odvetnik v Ljubljani, Jelačin Ivan, predsednik Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Josip Westar, upokojeni šol. nadzornik v Ljubljani, in Kranjec Silvo, profesor v Ljubljani.

UREDBA O SKRIBSTVU ZA BREZPOSELNE DELAVCE

Nedavno je dal minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetkovič novinarjem izjavo, da je ministrski svet sprejel že 25. novembra pr. l. novo uredbo o skrbstvu za brezposelne delavce, s katero se združijo vsi dosedanji predpisi o tej zadevi v celoto. Nova uredba ureja posredovanje dela, zavarovanje brezposelnih delavcev, podeljevanje podpor takim delavcem, ki so izgubili pravico do redne podpore ali pa je niso imeli, žve pa v hudi stiski in pomanjkanju.

Fotografija "LA MODERNA"

Edina in najbolj poznana fotografija v slovenski koloniji.

Sporočam slovenski naselbini, da bom ob priliki 25 letnice moje fotografske obrti, vse prevredil ter razstavil moje delo, kjer se bo lahko vsak prepričal mojih neprekosljivih izdelkov.

VELIK POPUST PRI FOTOGRAFIRANJU

Ne pozabite FOTO "LA MODERNA" S. Saslavsky Av. SAN MARTIN 2579 Tele'on: 59-0522 Bs. Aires

FAUSTA

Kralj je stopil iz svoje sobe, pogledal mrtveca in zamrmral:

"Kak velikan! — Mrtvec je videti večji, nego je bil živ..."

Nato so se blede ustnice Henrika III. skrivile v nasme. Izmenada je vzdignil nogo in je stopil mrliču na glavo, rekoč: "Ni ga kralja v Franciji razen mene." Stopil mu je na glavo, prav tako, kakor pred šestnajstimi leti vojvoda Guiški mrtvemu Colignyju...

Med tem je nastajal po vsej mestni hiši strahovit krik in vik. Glas o vojvodovi smrti se je raznesel v nekaj trenutkih. Prestrašeni guisevci, zbegani po nepričakovnem udarcu in papedni po kraljevih pristaših, so zbežali na vse strani. Že so hitele po ulicah četo, da bi zgrabile vojvodo Mayenskega, kar dinala Guiškega in ostale voditelje Lige. S chartreskih zvonikov je klenkalo plat. Vse mesto je bilo mahmoa polno hrupa. Streljanja, vpitja in preklinjanja razjarjenih ljudi. Kamorkoli si spustil oko, povsod si videl trope ligarjev, ki so v brezglavem neredu hiteli proti vratom...

Zgoraj v svoji sobi, pa je ležala v naglanjcu Katarina de Medicis in hropela v smrtni muki. Njen posel na tem svetu je bil opravljen; zdaj je smela zatisniti oči...

Med prvimi, ki so ostavili mesto, sta bila Karel Angouleski in vitez de Pardaillan. Mladji vojvoda je bil že napravljen, ko je planil vitez v njegovo sobo, in konja sta osedlana čnkala na dvorišču.

"Storjeno je," je zaklical Pardaillan, ter pograbil prijatelja za komolec, vlekoč ga proti vratom. "Na pot... Ne iz-

prašajte me, minute so dragocene. Na pot..."

In tako je moral Karel potrpeti, čeprav je od radovednosti drhtel kakor struna. Toda vpitje množice, ki so se valile po ulicah, mu je kmalu povedalo vse. Bled kakor zid je jahal z vitezom vstrice, vprašujoč se, ali bedi ali sanja.

"Saj ni mogoče," je mrmral sam pri sebi. "Zaupal bi mi bil... in kako bi se bilo utegnilo zgoditi... Kdaj in kje? Saj ni mogoče, da bi bilo res njegovo delo!"

Chartres je ostal za njima. Uro ali dve sta dirjala molče, nato sta se ustavila na višini, s katere se je odpiral razgled naprej in nazaj. Cesta pred njima je bila prazna, cesta za njima je ponekod nalikovala razburkani reki ljudi, ki se je na levo in na desno razlivala čez bregove.

"Morala bova zaviti po bližnjici," je mirno rekel Pardaillan. "Povodenj, ki se vali iz Chartresa, nosi opasnost s seboj."

"Pardaillan," je vzkliknil Karel, "govorite že... Od čigave roke je poginil vojvoda Guiški?"

Pardaillan ga je presunljivo pogledal, toda rekel ni niti besedice. Namestu odgovora je iztegnil desnico in jo je vzdignil visoko v zlati sončni sijaj...

"Od vaše roke?" Mlademu vojvodi je zamrla duša v prsih. — "Vendarle, Od vaše roke..."

"V postenem dvoboju," je izpregovoril vitez, kakor bi zavračal neko drugo misel... "Od moje roke. Upam, da je zato ne boste prezirali!"

"Jaz da bi jo preziral," je vzkliknil Karel Angouleski. "Jaz?... Kakor da je na vsem božjem svetu kaj poštenejšega in pravičnejšega od vaše desnice!"

Toda besede niso mogle izraziti tega, kar mu je bilo na srečo. V svoji pre-

sunjenosti je prijel Pardaillan za roko, ki je bila prešla kri vojvoda Guiškega — in preden mu je utegnil braniti, se je sklonil do nje in jo je poljubil...

"V svojem imenu," je šepnil pri tem, "in v imenu Karla IX., ki ste ga maščevali..."

"Dečko moj," je zamrmral Pardaillan. "Dečko moj..." Njegove oči so se mehko uprle v prepadeno obličje vojvode Angouleskega. — "Da vam ne bi nikoli nihče poljubljaj desnice za takšno dejanje..."

Nekaj trenutkov sta oba molčala. — Toda vitez, ki ni bil lakomen ganjenih prizorov, se je kmalu vrnal v stremelnih.

"Naprej," je dejal. "Podvizajva se, da dosepeva v Pariz pred Guisevimi božjepotniki. Cas je, da jameva misliti na Violetto... Glejte," je nadaljeval, prikrievaje si oči z roko, "ali nisem rekel, da tvegava glavo, če se predava temu toku!"

Tako govorec je pokazal proti množji griča. Med množico, ki je drla v breg, se je bila pojavila nosilnica, obdana z močno stražo na konjih.

"Nosilnica njene Svetosti Favste," je zamrmral Pardaillan. — "Radoveden sem kaj bi storila z nama, če bi naju zdajle dobila v pesti..."

Favsta je videla jezdeca vrhu klanca. Zdrznila se je od slutnje in zasenčila oči z roko; toda preden ju je utegnila spoznati, sta izpodboda svoji živali in v diru izginila pod drevjem bližnjega gozda.

Chartres se je pomiril šele v prvih popoldanskih urah. Guisevci, kar jih ni pobegnilo, so bili pobiti ali spravljani v ječe; meščani, ki so se zjutraj z grozo zapirali v svoje domove, so spet prihajali na ulice ter povpraševali sosede in znane-

ce, ali je vojvoda Guiški res ubit in kako in zakaj so ga ubili... Vest, da je Guise snoval zaroto zoper kraljevo življenje, da se je zvestim plemičem njegovega Veličanstva v poslednjem trenutku posrečilo izpodbiti ta zločinski naklep, da je vojvoda pri tem poginil — in končno, da leži kraljica-mati na smrtni postelji, se je širila od ust do ust. Marsikod so škratali z zobmi, polglasno preklinjali Heroda in njegove privržence ter napovedovali, da bo Liga tudi po smrti svojega vodje umela braniti stvar Cerkve in pravice francoskega ljudstva; toda hujših izbruhov ogorčenja ni bilo in vojniški oddelki, ki jih je Crillon razposlal po vsem mestu, da bi v kralji pričakovani upor, so zaman iskali opravka. Duša množice je pač taka, da se najrajša nagiblje k zmagovalcu. Jedva nekaj ur po Guisevi smrti si že čul glasove, ki so ga obsojali, češ, da ni zaslužil boljše usode. In končno: z vojvodo vred je bila odstranjena tudi nevarnost državljanske vojne, ki je stala pravkar še tik pred durmi. Misel na bližnje pomirjenje v deželi je opajala celo tisto, ki so se štel za dobre ligarje. Ko se je raznesel glas, da bo v stolnici zahvalni "Te Dèum" za kraljevo rešitev, je dri do malega ves Chartres navdušeno vzklikaje proti katedrali.

Zvonovi so že peli v večerni mrak, ko je Jacques Clément, to pot v meniški obleki, nekam plašno stopil v grajsko gostilno. Drgetal je in zobje so mu šklopotali. Strežajka, ki je pravkar kurila v pivski sobi, se je naglo obrnila, pogledala ga in ostrmela:

"Kaj vam je, častiti oče?... Bledi ste... tako čudno blede, kakor da ste pravkar ubili človeka..."

Ni ni kazalo, da bi šla ta beseda mehinu do živga.

"Zebe me," je odgovoril z bledim nasmehom. "Kozarec dobrega vina me bo okrepčal."

Izpil je polovico steklenke, ki jo je postavila predenj; nato je plačal in naglo odšel proti mestni hiši. Nedaleč od vhoda je obstal, kakor da opazuje ljudi, ki so prihajali in odhajali. Dolgo je strmlel Jacques Clément v to neobičajno vrverjenje. Nihče, kdor bi ga bil srečal tako zamaknjena, ne bi bil slutil, da v resnici ne vidi ničesar. Premišljeval je, sanjari in se potapljal vase... Naposled ga je izpreletel dolg drhtljaj. Njegove oči, dotlej steklene in srope, so se zdaj napole in koprnjenjem.

"Naj se zgodi, Marija," je šepnil sam pri sebi. "Ali poginem zaradi svoje ljubezni do tebe, ali pa ostanem živ, da umrem od blaženstva v tvojem naročju..."

Eno je kakor drugo. Karkoli me zadene, bo sreča in radost, da si slajše želeli ne morem..."

Ozrl se je v večerno nebo, kakor bi iskal na njem prikazni angela; nato je s trdnimi koraki krenil proti vhodu.

"Stran," je kriknil stražar in naperil sulico.

Jacques Clément se je nestrpnost zganil; očitno ni bil pripravljen na to zapreko.

"S poti", je ponovila straža. Tudi iz večje so se usuli vojniki in so jeli pelhati prisleca izpred vrat, ne oziraje se na njegovo meniško haljo.

"S kraljem bi rad govoril," je viknil Jacques Clément.

Henrik III. je baš tedaj gledal skozi okno.

"Kaj pa hoče ta človek?" je vprašal oficirja, ki je stal blizu njega.

"Vprašat pojdem, sire," je odvrnil oficir.

"Recite jim, naj ne bodo preveč su-

Na novo otvorjen Restaurant Internacional

Vam nudi velike zračne prostore, obširno dvorišče, kegljišče (v kratkem tudi kroglišče).

Hrana prvovrstno in veliko izberovino.

Za obilen obisk se priporoča

EMIL JERKIČ

JORGE NEWBERRY 3372 (skoro na vogalu Alvarez Thomas) — BS. AIRES